

Zapošljavanje muškaraca u dječjim vrtićima i ravnopravnost spolova

Leif Askland

Leif Askland daje uvid u norveška iskustva i raspravlja o ovoj temi.

Već 20 godina norveške vlasti provode ciljane kampanje za više muškaraca-odgajatelja u vrtićima, kako bi se djeci osiguralo raznolikije odgojno-obrazovno okruženje, te povećala ravnopravnost spolova, kao jedan od ciljeva ranog odgoja djece.

Akcijski planovi

S obzirom na to da norveški vrtići zapošljavaju dvostruko više pomoćnih od diplomiranih odgajatelja, tzv. Akcijski plan zapošljavanja - i zadržavanja - muškaraca u vrtićima usmjeren je na zapošljavanje pomoćnih odgajatelja, ali i studenata fakulteta predškolskog odgoja. Od prvog takvog plana iz 1995. broj muškaraca u predškolskom sektoru

značajno se povećao. No, postotak je više-manje isti. Razlog je golemi broj novih vrtića, čime se plan zapošljavanja dovodi u pitanje. U 2010. godini je muškaraca uključenih u odgoj i obrazovanje djece bilo oko 6200 (8.3%) i taj se broj povećava svake godine.

Akcijski planovi poduzimaju se na svim razinama, uključujući i Ministarstvo obrazovanja u okviru svih 19 norveških pokrajina, sveučilišnih studija, većine općina i dječjih vrtića. U njima se daje zakonska prednost

muškarcima kod upisa na studij i/ili zaposlenja u radu s djecom (uz uvjet da imaju iste kvalifikacije kao i žene, podnositeljice molbi). Akcijski planovi provode se i kroz reklamne kampanje, specijalizirane sajmove, te preko istraživanja o utjecaju spolova na rad s dječacima i djevojčicama u vrtićima. Tu je i godišnja nagrada za znanstvene radove o pitanjima spolova. Akcijski planovi obnavljani su nekoliko puta, proširujući se na zapošljavanje muškaraca od osnovnih škola nadalje. U zadnjem takvom planu iz 2011. godine, pod nazivom *Ravnopravnost spolova 2014.*, jedno od glavnih pitanja je broj muških odgajatelja i odnos spolova među zaposlenima u vrtićima.

Profesionalne socijalne mreže

Uspostava i djelovanje socijalne mreže za muškarce, zaposlene u vrtićima, postala je glavna aktivnost pri povećanom zapošljavanju muških odgajatelja. U suštini, ovakve mreže muškarcima daju veću vidljivost i ključnu važnost u održavanju ovih programa. Mreže djeluju na raznim razinama i na različite načine. Jedna takva, pod patronatom Ministarstva, djeluje na internetskoj stranici www.mennibarnehagen.no.

Od samog uspostavljanja mreže 1995. godine, njome se upravlja s fakulteta *Queen Maud University College*, a na stranici se mogu dobiti poveznice na ključne resurse i zaposlene u ranom odgoju i obrazovanju djece.

Neke regije i gradske uprave ostvarile su velike uspjehe osnivanjem i korištenjem svojih lokalnih mreža. One pomažu pri povećanom zapošljavanju muškaraca u vrtićima, utječu na politiku zapošljavanja, te rade na unapređenju kvalitete radnih uvjeta. Neke općine nagrađuju vrtiće koji zaposle više muškaraca. Lokalne mreže smatraju se važnima u održavanju veće muške zastupljenosti u vrtićima, a mnoge u te svrhe organiziraju seminare, predavanja, tečajeve, radne izlete i društvena događanja. Ovo se posebno čini važnim u vrtićima sa samo jednim muškim odgajateljem.

Vrtići na otvorenom/u prirodi

U usporedbi s većinom europskih

zemalja, u Norveškoj je mnogo veći broj vrtića zasnovan na pedagogiji otvorenog prostora - *vrtića u prirodi*. Čini se da su takvi vrtići muškarcima, potencijalnim zaposlenicima vrtića, privlačnija opcija od tradicionalnih vrtića za djecu. U njima nije neobično da broj muškaraca-odgajatelja prelazi i brojku od 30% zaposlenih. To ukazuje da u zapošljavanju muškaraca veliku ulogu ima sadržaj. Iskustva s tečajevima za pomoćne odgajatelje (muškarce) daju naslutiti kako vrtići s izraženijom brigom za pedagoške sadržaje više privlače muškarce za rad u takvim vrtićima. Osim pedagoških tema, vezanih za prirodu i otvorene prostore, tu je i glazba, računala i internet, fotografija, umjetnost, literatura, socijalno okruženje, te tjelesni odgoj... sve to u muškarcima pobuđuje interes.

Pozivanje na loše odrastanje muške djece

Inicijative koje se bore za veći angažman muškaraca u vrtićima, djelomično dolaze i zbog sveopće loše situacije u Europi za dječake i muškarce. Sve je više nasilničkog i destruktivnog ponašanja, a sve više muške djece i odraslih muškaraca završi u specijalnim školama ili zatvorima. Jedno od objašnjenja zašto dječaci traže zamišljenu snažnu mušku ulogu u svom odrastanju - jest odsustvo oca u njihovom životu, što dovodi do destruktivnog *macho* ponašanja i *rodnog fašizma*. Kao razlog zapošljavanja muškaraca: loše odrastanje bez snažne uloge muškarca u djetetovom životu još uvijek nadvladava političke namjere spolne ravnopravnosti. Negativne se činjenice ne mogu ignorirati (iako je i broj djevojaka u ovim marginalnim, problematičnim skupinama u sve većem porastu), no isticanje ovog razloga kao glavnoga možda i nije bio najbolji potez. Iako je potrebna prevencija i kompenzacija za ovakvo loše odrastanje muške djece, jednako je važno promovirati pozitivne razloge muškog angažmana u ranom odgoju i obrazovanju djece. Muškarcima, budućim odgajateljima u vrtićima, bi i zdravorazumski razlog trebao biti podjednako privlačan i atraktivan: muško-ženski odgajatelji su ogledalo raznolikosti spolova, etničkih pripadnosti i društvenih klasa. Time bi se izbjegle i moguće neželjene stigme.

Pristup temeljen na slobodama

U norveškim dječjim vrtićima vlada velika sloboda u izboru pedagoških sadržaja i metoda. To donekle predstavlja prednost za buduće muške odgajatelje u vrtićima. U početku se

reklamna kampanja u promoviranju odgajateljskog posla za muškarce skoro isključivo temeljila na ovome. Jedan od reklamnih slogova bio je: 'U ovom poslu možete raditi ono što volite i još biti plaćeni za to!' Još uvijek se koristi ova perspektiva u reklamnoj kampanji, no sad je to suptilnije i manje izravno.

Djelovanja u školovanju odgajatelja

Neki odgajateljski fakulteti svoje kampanje za privlačenje novih studenata usmjeravaju na podzastupljene grupe, kao što su muškarci i studenti iz multikulturalnih sredina. Kad je fakultetima odobreno profiliranje ovakvih specifičnih programa, porastao je broj novoupisanih muškaraca na odgajateljski studij. Najpopularniji studijski programi uključuju vrtiće na otvorenom i u prirodi, te one koji sadržavaju glazbu, ples ili glumu. Istina, u broju ispisanih sa studija više je mladića nego djevojaka, no fakulteti i studijski programi muškim studentima za poticaj nude mentore-muškarce za stručnu praksu u vrtićima.

Svejedno, čini se da studenti ovim naporima ne pridaju baš veliku pozornost. Takva dodatna usmjerenost na spolnoj osnovi, čini se, muškarce više posrami nego ohrabri za nastavak studija.

Njihovo je objašnjenje da bi se stručni studiji više trebali usmjeriti na integraciju muško-ženskih perspektiva unutar samog studija, a ne fokusirati se na pojedinačne studente prema spolu. Muškarci, čini se, ne odustaju od studiranja zbog svog spola, već iz pragmatičnih razloga - npr. financija, osobnih, zdravstvenih, obiteljskih, problema u vezi; ili, naprosto, jer su shvatili da im je izbor studija bio pogrešan.

Kad se radi o radnom stažu odgajatelja unutar sustava, oko 70% njih i dalje radi u vrtiću ili osnovnoj školi i 20 godina od diplomiranja.

Obrazovanje za pomoćne odgajatelje
Sveučilište u Oslu je već dvaput imalo

opsežni studijski program za muškarce-pomoćne odgajatelje. Radi se o zanimljivoj ciljanoj skupini studenata za obrazovanje uz rad u vrtićima. Tek mali dio njih odustaje od studiranja, a ukupno gledano ostvaruju dugoročniju karijeru u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Zapošljavanje muškaraca i rodna jednakost

Rodna jednakost je u srži norveškog zakona o vrtićima i njihovom radu. Znači li više muškaraca u vrtićima automatski rodnu i spolnu ravnopravnost? Ako su izborom zanimanja muškarci u vrtićima netradicionalan izbor, nije li isto i s našim odnosom prema istome, te onome što se sa spolovima događa u praksi? Ovo je u Norveškoj osjetljivo pitanje. Znanstvena istraživanja koja su provele žene dovode u pitanje značajna sredstva utrošena na programe zapošljavanja muškaraca u vrtićima navodeći kako je, prema rezultatima

tih istraživanja, pitanje spolova od jako malog značaja u vrtićima. Štoviše, koncept ravnopravnosti spolova je više-manje napušten u korist koncepta sveobuhvatne jednakosti i ravnopravnosti. U nekom smislu može se osjetiti rastući trend da se pitanje jednakosti, pa i spolova, ukloni iz rasprave oko zapošljavanja. Smjer ove rasprave uvelike će utjecati na buduće zapošljavanje muškaraca u ranom odgoju i obrazovanju djece.

Leif Askland je viši predavač pedagoške teorije i prakse na norveškim sveučilištima u Oslu i Akershusu.
leif.askland@lu.hio.no